

Justitiedepartementet
Dnr Ju2025/01974

Remissyttrande över SOU 2025:99 Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar

Sammanfattning

Region Norrbotten avstyrker förslaget som innebär att redan beviljade permanenta uppehållstillstånd ska kunna återkallas då förslaget skapar rättsosäkerhet och riskerar att underminera tilltron till svenska myndighetsbeslut. Region Norrbotten ser ett fortsatt behov av långsiktig kompetensförsörjning, där rekrytering av utlandsutbildade är en viktig del. Om lagförslaget leder till ökad osäkerhet kring möjligheten att få eller behålla uppehållstillstånd, kan det riskera att försvåra rekryteringen av kvalificerad personal. Regionen ser därför med oro på förändringar som kan försvåra möjligheten att attrahera och behålla kompetens från andra länder. Vidare kommenteras även principen om berättigade förväntningar, där regionen inte kan se hur utredningens förslag är förenlig med gällande rätt, samt om de föreslagna åtgärderna är proportionerliga.

Region Norrbottens synpunkter

Region Norrbotten avstyrker förslaget som innebär att redan beviljade permanenta uppehållstillstånd ska kunna återkallas och ersättas med tidsbegränsade tillstånd. I utredningen anges inte några särskilda övergångsbestämmelser, trots att den föreslagna lagen avser tillstånd som redan beviljats. Det innebär att lagen får retroaktiv verkan och därmed påverkar personer som sedan länge lever, arbetar och betalar skatt i Sverige. Region Norrbotten ser allvarligt på detta. Förslaget skapar rättsosäkerhet och riskerar att underminera tilltron till svenska myndighetsbeslut, eftersom ett tidigare beviljat permanent tillstånd enligt nuvarande ordning ska innebära just varaktighet.

En sådan förändring riskerar att få direkta negativa effekter på kompetensförsörjningen. Många av de som omfattas av förslaget är redan etablerade i arbetslivet och utgör en viktig del av bemanningen inom vård, omsorg, kollektivtrafik, bygg och industri - branscher där Norrbotten redan idag har ett betydande rekryteringsunderskott. Regionen har under lång tid investerat i utbildning, introduktion och handledning av dessa medarbetare. Att införa osäkerhet kring deras rätt att stanna i landet riskerar att leda till att värdefull arbetskraft lämnar både våra verksamheter och Sverige. Det försvårar Region Norrbottens lagstadgade uppdrag att tillgodose invånarnas behov av vård och en fungerande samhällsservice, och kan även påverka pågående industri- och samhällsomställning i länet negativt.

Region Norrbotten anser således att redan beviljade permanenta uppehållstillstånd bör undantas från den föreslagna lagens tillämpningsområde. Om regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget bör det införas övergångsbestämmelser som skyddar personer som under längre tid varit bosatta och yrkesverksamma i Sverige, särskilt inom samhällsviktiga verksamheter.

Vidare har regionen som arbetsgivare ett ansvar att, innan anställning, kontrollera att personer från länder utanför EU/EES har rätt att arbeta i Sverige. Regionen ger stöd till cheferna i eventuella arbetstillståndsärenden och informerar om vikten att genomföra kontroll om uppehållstillstånd innan anställning, men har dock sällan insyn i enskilda individers skäl till att vistas i Sverige eller om de omfattas av aktuellt lagförslag som nämns i remissen, förutom i de fall de har arbetstillstånd där regionen som arbetsgivare är en del av ansökningsprocessen.

Region Norrbotten har sedan 2019 genomfört ett 70-tal rekryteringar med arbetstillstånd till legitimationsyrken (merparten läkare och tandläkare) och ser ett ökande behov av rekrytering från länder utanför EU/EES. Merparten av dessa individer omfattas inte av lagförslaget enligt regionens tolkning (då personer som beviljats permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 5 § UtlL *inte* omfattas av lagförslaget). Nedan kan omfattas av lagförslaget:

- Det förekommer arbetstillståndsansökningar för individer som haft uppehållstillstånd i Sverige av andra skäl, som fått avslag och som genomgått spårbyte enligt tidigare regelverk.
- Det är också sannolikt att det finns medarbetare i organisationen som fått permanent uppehållstillstånd i Sverige av de andra orsakerna som nämns i lagförslaget (flyktingar, asylsökande, skyddsbehövande etc.). Det går dock inte att säga säkert hur många det kan röra sig om.

Principen om berättigade förväntningar

Det är av stor vikt att människor kan lita på att gynnande beslut som fattas av myndigheter kommer att bestå. Utredningen kommer till slutsatsen att det inte skulle strida mot EU-rättens princip om berättigade förväntningar att återkalla permanenta uppehållstillstånd eftersom det inom EU-rätten inte finns någon rätt till permanenta uppehållstillstånd. Utredningen utvecklar inte denna slutsats närmare.

Region Norrbotten anser att ovanstående slutsats starkt kan ifrågasättas. Den föreslagna lagstiftningen innebär att uppehållstillstånd ska återkallas och omprövas. Att en person har erhållit ett gynnande beslut i form av ett uppehållstillstånd som grundar sig på EU-rätten bör rimligtvis omfattas av EU-rättens princip om berättigade förväntningar. Om det är fråga om tidsbegränsade eller permanenta uppehållstillstånd bör inte ha någon betydelse för den frågan. Region Norrbotten kan därmed inte se hur utredningens förslag är förenlig med gällande rätt.

Proportionalitetsprincipen

I övrigt kan ifrågasättas om de föreslagna åtgärderna är proportionerliga. Region Norrbotten uppfattar att syftet med lagstiftningen är att fler ska ansöka om svenskt medborgarskap. Att i det syftet upphäva beslut om permanenta uppehållstillstånd, dvs. beslut som kan ha varit gällande i många år och som berörda personer i god tro har anpassat sina liv efter, bör anses vara en alltför långtgående och ingripande åtgärd för att uppnå syftet.

